

Nr 5.

Andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion om en snabbutredning angående barnens och ungdomens förströelseläsning.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 249, har herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.* anhållit, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snabbutredning angående barnens och ungdomens förströelseläsning med särskilt hänsynstagande till seriernas och kriminalmagasinens alltmer dominerande och destruktiva inflytande. Utredningen bör omfatta dels möjligheterna till importbegränsning och andra restriktiva åtgärder genom lagstiftning eller på annat sätt, skapandet av ett speciellt pedagogiskt råd av lärare, målsmän och specialister på ungdomsfostran samt statliga stipendier åt svenska konstnärer och författare, som gör värdefulla insatser på detta område.

I motionen framhålles, att tecknade serier och billiga kriminalmagasin under de senare åren kommit att intaga en allt större plats i barnens förströelseläsning samt att dessa serier blivit en exportindustri, som hotar att dränka den svenska tidskrifts- och bokmarknaden. Såväl specialister som ansvarskännande föräldrar är ense om att åtgärder är nödvändiga för att hindra utgivningen av uppenbart skadliga publikationer samt främja publiceringen av värdefull förströelseläsning för barn och ungdom. I analogi med lagstiftningen om pornografisk litteratur och filmcensuren bör det vara möjligt att genom importrestriktioner ingripa mot barn- och ungdomslitteratur, som ur pedagogisk och barnpsykologisk synpunkt visar sig skadlig. Bedömningen bör lämpligen hänskjutas till ett sakkunnigt råd bestående av pedagoger och andra personer med särskild erfarenhet.

Svenska författare och konstnärer håller som regel en hög kulturell standard på sina alster för barn och ungdom men har på grund av konkurrens från utländska förlag svårt att finna avsättning för sina arbeten. För att stimulera skapandet av en konstnärligt och litterärt högtstående produktion av tidskrifter och böcker för barn och ungdom bör ett antal statliga stipendier utdelas varje år till ett visst antal författare, som under en femårsperiod gjort förtjänstfulla insatser på området.

Frågan om barnens och ungdomens förströelseläsning har i ett annat sammanhang varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. I en inom andra kammaren vid 1949 års riksdag väckt motion, nr 291, erinrades sålunda om att det vore betydelsefullt att få undersökt, huruvida och på vad sätt landets bokförlag vore villiga att medverka till att få ut god och pris-

billig barnlitteratur. Motionärerna begärde en snar och allsidig utredning om på vad sätt samhället kunde befrämja tillkomsten och spridningen av lämplig och prisbillig litteratur åt landets barn i olika åldrar. Riksdagen biföll denna motion, och jämlikt beslut den 3 juni 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté, som antagit namnet Bokutredningen, att verkställa den begärda utredningen.

Bokutredningen avgav sitt betänkande år 1952 (SOU 1952:23). Utredningen har emellertid begränsat sin undersökning till det spörsmål, som berördes i 1949 års motion.

Bokutredningen anser, att någon särskild nämnd för granskning av barn- och ungdomslitteratur icke är påkallad. En auktorisation av vissa slags böcker skulle nämligen lätt leda tanken in på offentlig censur och övervakning. Däremot anser utredningen, att vissa råd och anvisningar kan lämnas av enskilda sammanslutningar. Även skolan och då särskilt folkskolan kan därvidlag ha en viss uppgift att fylla. Utredningen erinrar om att det tillhör undantagsfallen att ungdomsförfattare blir delaktiga av litterära stipendier. Det är därför önskvärt, att såväl de offentliga som de privata stipendieinstanserna i större utsträckning än hittills beaktar ungdomsförfattarnas insatser.

Utskottet har över motionen inhämtat yttrande från skolöverstyrelsen.

Överstyrelsen anför, att samtliga i den nu föreliggande motionen berörda frågor behandlats i bokutredningens betänkande samt att styrelsen i sitt yttrande över detta icke funnit anledning till någon erinran mot vad de sakkunniga i detta sammanhang föreslagit. Då utredningens förslag ännu icke förelagts riksdagen, anser styrelsen ytterligare utredning icke vara av behovet påkallad.

Utskottet. Frågan om barns och ungdoms förströelseläsning var föremål för riksdagens behandling vid 1949 års riksdag i anledning av då väckt motion (II:291) angående åtgärder för att främja tillkomsten och spridningen av lämplig och prisbillig litteratur åt landets barn i olika åldrar. Riksdagen beslöt då att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning. Utredningsuppdraget lämnades av Kungl. Maj:t till den då pågående bokutredningen. Denna utrednings betänkande föreligger (SOU 1952:23) men har ännu ej föranlett förslag till riksdagen.

1949 års motion och utredningen behandlade emellertid så gott som enbart frågan om främjande av tillkomsten och spridningen av lämplig litteratur. Spörsmålet om att hindra spridningen av olämplig och skadlig litteratur berördes däremot icke alls i motionen och endast i förbigående av bokutredningen. Det är detta senare spörsmål, som i främsta rummet tas upp i årets motion.

Utskottet finner för sin del i likhet med motionärerna, att den dåliga eller rent av skadliga barn- och ungdomslitteraturen bör motarbetas och

tillkomsten av god litteratur stimuleras. Beträffande den sistnämnda frågan har bokutredningen föreslagit vissa åtgärder, bl. a. stipendier åt författare av ungdomslitteratur, varför denna del av problemet befinner sig under Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande motarbetande av den dåliga och skadliga barn- och ungdomslitteraturen gäller icke detsamma. Motionärerna ifrågasätter härvid importbegränsning och censur. Bokutredningen avvisar tanken på censur utan att närmare gå in på frågan. Icke heller utskottet anser sig kunna förorda denna väg. Först synes nämligen böra avvaktas vilka åtgärder som kan bli föreslagna med anledning av den föreliggande utredningen och vilket resultat eventuella åtgärder kan leda till. Genom de råd och anvisningar, som kan lämnas i skolor och bibliotek, bör åtskilligt kunna vinnas. Särskilt skolbiblioteken borde ges bättre möjligheter att skaffa god förströelseläsning att sätta i händerna på barn och ungdom. Dessutom har pressen en viktig uppgift att fylla vid motarbetande av underhållig förströelseläsning liksom även barn-, ungdoms- och bildningsorganisationerna.

Utskottet, som behjärtar motionens syfte, finner alltså att det först bör avvaktas, till vilka resultat bokutredningens förslag kan leda, och får därför hemställa,

att motion II:249 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1953.

PATRIK SVENSSON.

Närvarande: herr Svensson i Alingsås, fru Sjöstrand, herrar Gustafsson i Bogla*, Dickson*, Nordkvist i Kalmar, fru Svedberg, herrar Allard, Christenson i Malmö, Sehlstedt*, Nilsson i Bästekille, Hammar, Bark, Nestrup, Engkvist, Hansson i Önnarp*, Andersson i Ryggestad, Nilsson i Göingegården*, Jacobsson i Sala* och Jansson i Benestad*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.